

ERICH MARIA REMARQUE

TRIUMFO
ARKA

I

Moteris artėjo prie Raviko įstrižai gatvės. Ėjo greitai, bet kažkaip keistai sverdinėdama. Ravikas pastebėjo ją tik tada, kai moteris atsidūrė šalia. Jis išvydo blyškų veidą su atsikišusiais skruostikauliais ir toli viena nuo kitos tarsi įstatytomis akimis. Tas veidas buvo sustingęs tarytum kaukė; atrodė priplotas, o akys gatvės žibintų šviesoje tokios tuščios, kaip stiklinės, jog nejučia jis susidomėjo.

Moteris prasvyravo pro šalį taip arti, kad ji kone kliudė. Ravikas griebė jai už rankos. Ji susverdėjo ir būtų pargriuvusi, jeigu nebūtų laikęs.

Jis laikė moterį už rankos.

— Kur jūs einate? — paklausė Ravikas po valandėlės.

Moteris įsispoksojo į jį.

— Paleiskit mane, — sušnibždėjo.

Ravikas nieko neatsakė. Ir toliau laikė ją už rankos.

— Paleiskit mane! Ką tai reiškia?!

Moters lūpos vos krutėjo.

Ravikui pasirodė, kad ji visai jo nemato. Žvelgė tarytum kiaurai, kažin kur į nakties tuštumą. Tiesiog jai kažkas sutrukdė eiti, todėl vis kartojo:

— Paleiskit mane!

Ravikas iškart suprato, jog ji ne kekšė ir ne girta. Jis laikė ją už rankos nebelabai stipriai. Moteris būtų galėjusi lengvai išsivaduoti, jeigu tik būtų panorėjusi, bet ji to nė nepastebėjo. Ravikas luktelėjo.

— Tikrai, kurgi jūs einate, viena, Paryžiuje, tokiu vėlyvu metu? — pakartojo jis ramiai ir paleido jos ranką.

Moteris tylėjo. Tačiau liko stovėti. Tarytum kartą jau sulaikyta nebebūtų galėjusi atsitolinti.

Ravikas atsirėmė į tilto turėklus. Delnais pajuto drėgną korytą akmenį.

— Gal tenai?

Galva jis parodė atgal, žemyn, kur permainingai blizguodama į Almos tilto šešėlių pilkus savo vandenį neramiai ginė Sena.

Moteris nieko neatsakė.

— Per anksti, — tarė Ravikas. — Per anksti ir itin šalta. Dabar lapkritis.

Jis išsiėmė cigarečių pakelį ir pasirausė kišenėse degtukų. Kartoninėje dėžutėje surado tik porą ir atsargiai pasilenkė į priekį, delnais apgaubdamas liepsnelę nuo upės vėjo.

— Duokit ir man cigaretę, — paprašė moteris bejausmiu balsu. Ravikas atsitiesė ir parodė jai pakelį.

— Alžyrietiškos. Juodasis svetimšalių legiono tabakas. Jums tikriausiai per stiprios. O kitokių neturiu.

Moteris papurtė galvą ir paėmė cigaretę. Ravikas prikišo degantį degtuką. Ji paskubomis ėmė rūkyti giliai užsitraukdama. Ravikas sviedė degtuką per turėklus. Kaip mažytis meteoras jis perskrodė tamsą ir užgeso tik vandeny.

Tiltu palengvėle atvažiavo taksi. Sustojo. Vairuotojas žvelgė į juos ir lūkuriavo; paskui spustelėjo akceleratorių ir nuriedėjo šlapiu, juodai blizgančiu Jurgio Penktojo aveniu aukštyn.

Ravikas staiga pajuto nuovargį. Visą dieną jis sunkiai dirbo ir negalėjo užmigti, todėl vėl išėjo iš namų ko nors išgerti. Tačiau nelaukta dabar, smelkiančioje vidurnakčio vėsoje, nuovargis apgaubė jo galvą kaip maišas.

Jis pasižiūrėjo į moterį. Kodėl, po teisybei, ją sulaikė? Aišku, jai kažkas nutiko. Tačiau kas jam rūpi? Buvo matęs daugelį moterų, kurioms kažkas nutiko, ypač naktį, ypač Paryžiuje, bet jam dabar viskas buvo vis vien, troško tik keletą valandų numigti.

— Eikite namo, — paragino jis. — Ko tokiu metu dar ieškote gatvėje? Jeigu ir galite ko susilaukti, tai tik nemalonumų.

Jis pasistatė palto apykaklę ir pasigręžė eiti. Moteris žiūrėjo į jį lyg nesuvokdama žodžių prasmės.

— Namų? — pakartojo ji.

Ravikas gūžtelėjo pečiais.

— Namų, ir butą, ir viešbutį — vadinkite kaip tinkama. Kur nors. Juk nenorite, kad jus sučiuptų policija?

— Ir viešbutį! Dieve mano! — sudejavo moteris.

Ravikas sustojo. Štai ir vėl viena nežino kur dėtis, pamanė jis. Galėjo tą numatyti iš anksto. Visada tas pat. Naktį jos nežinodavo kur dėtis, o rytą, kai pabUSDavai, jų ir pėdos būdavo ataususios. Tada jau žinodavo kur dėtis. Sena pigi tamsos nevilts, ateinanti su ja ir išeinanti. Ravikas numetė cigaretę. Tarsi pats to nebūtų išbandęs iki kokuomo!

— Eime, išgersim dar kur po taurelę, — tarė jis.

Tai buvo paprasčiausia. Jis sumokės ir eis sau, o ji pagalvos, ką veiks toliau.

Moteris nevikriai sujudėjo ir kluptelėjo. Ravikas vėl sugriebė ją už rankos.

— Pavargote? — paklausė jis.

— Nežinau. Tikriausiai.

— Pervargote ir negalite užmigti?

Ji linktelėjo galvą.

— Būna. Na, eime. Aš jus prilaikysiu.

Juodu ėmė kopti Marso aveniu. Ravikas jautė, kaip moteris svyra ant jo, tarytum laikydamosi, kad nepargriūtų.

Juodu perėjo Petro Serbo aveniu. Už Šajo sankryžos tolumoje lyg tamsus luitas lietingo dangaus fone iškilo Triumfo arka.

Ravikas parodė į siauras apšviestas rūsio duris.

— Va čia — čia mums dar kai ko duos.

*

Tai buvo vairuotojų užėiga. Viduje sėdėjo keli taksistai ir dvi kekšės. Taksistai lošė kortomis. Kekšės gurkšnojo absentą. Jos greitai nužvelgė moterį. Paskui abejingai nusuko akis. Vyresnioji balsiai nusiziovavo, antroji ėmė tingiai dažytis. Salės gale jaunesnysis padavėjas įpykusiū žiurkišku veidu pabarstė pjuvenomis akmeninių plokščių grindis ir ėmė šluoti. Ravikas su moterimi atsisėdo prie staliuko netoli durų. Taip buvo patogiau; paskui jis galės greičiau išeiti. Palto Ravikas nenusirengė.

— Ką gersite? — paklausė jis moterį.

— Nežinau. Nesvarbu.

— Dvi kalvadoso, — pasakė Ravikas padavėjui su liemene ir paraitotam marškinių rankovėm. — Ir pakelį „Chesterfield“.

— Neturime, — pareiškė padavėjas. — Cigaretės tik prancūziškos.

— Gerai. Tada pakelį „Laurens“, žaliųjų.

— Ir žaliųjų neturime. Tik mėlynosios.

Ravikas pažvelgė į padavėjo dilbį, kur buvo išstatuoruota nuoga, debesimis žengianti moteris. Padavėjas pasekė jo žvilgsnį, sugniaužė kumštį ir pajudino dilbio raumenis. Moteris nepadariai sutrūkčiojo pilvą.

— Duokit mėlynųjų, — pasakė Ravikas.

Padavėjas išsiviepė.

— Gal dar kokį vieną ir žaliųjų turime.

Jis nušlepsėjo tolyn.

Ravikas nulydėjo jį akimis.

— Su raudonom korpėm, — tarė jis. — Ir pilvo šokėja! Turbūt tarnavo turkų laivyne.

Moteris pasidėjo rankas ant staliuko taip, tarsi niekad nebūtų ketinusi jų nuimti. Rankos buvo prižiūrėtos, bet tai nieko nereiškė. Ne taip jau labai ir prižiūrėtos. Ravikas matė, kad dešinės rankos nykščio nagas nulūžęs, rodė, nuplėštas, bet nenubrūžintas. Nagų lakas kai kur apsilaupeš.

Padavėjas atnešė taureles ir pakelį cigarečių.

— „Laurens“, žaliosios. Dar vieną radau.

— Taip ir maniau. Tarnavote laivyne?

— Ne. Dirbau cirke.

— Dar geriau. — Ravikas padavė moteriai taurelę per stalą. — Štai išgerkit. Šiuo laiku tai pats geriausias gėrimas. O gal norite kavos?

— Ne.

— Išgerkite visą vienu mauku.

Moteris linktelėjo galvą ir išgėrė taurelę. Ravikas apžiūrėjo ją. Jos veidas buvo užgesęs, blyškus, kone be išraiškos. Lūpos putnios, bet nubalusios, kontūrai tarytum nutrinti, ir tik plaukai labai gražūs, švytintys natūraliu geltoniu. Ji dėvėjo beretę, o po lietpalčiu mėlyną siutinį kostiumėlį. Siūtą gero siuvėjo, tačiau žalias žiedo akmuo ant jos piršto atrodė per didelis, kad būtų tikras.

— Gal norite dar vienos? — paklausė Ravikas.

Moteris linktelėjo galvą.

Ravikas pamojo padavėjui.

— Dar dvi kalvadoso. Bet didesnes.

— Didesnes? Ir daugiau įpilti?

— Taip.

— Vadinasi, dvi dvigubas kalvadoso.

— Atspėjot.

Ravikas nusprendė greitai išlenkti savo taurę ir sprukti. Jis nuobodžiavo ir buvo labai pavargęs. Apskritai prie nuotykių buvo pripratęs — už pečių keturiasdešimt metų permainingo gyvenimo. Tačiau šita padėtis jam buvo labai jau gerai pažįstama. Jis keletą metų gyveno Paryžiuje ir prastai miegojo naktimis; bastydamasis daug pamatydavo.

Padavėjas atnešė taures. Ravikas paėmė aštriai kvėpiančios aromatingos obuolių degtinės taurę ir atsargiai padėjo ją priešais moterį.

— Išgerkite dar šitą. Padės ne kažin kiek, bet sušildys. Ir kad ir kas ten jus kamuotų — neimkite taip labai į širdį. Viskas praeina.

Moteris pasižiūrėjo į jį. Negėrė.

— Taip yra, — pasakė Ravikas. — Ypač naktį. Naktis sutirština spalvas.

Moteris vis dar žvelgė į jį.

— Nebūtina mane guosti, — pratarė paskui.

— Juo geriau.

Ravikas pasidairė padavėjo. Jam viskas įkyrėjo. Pažinojo tokias moteris. Tikriausiai rusė, pamanė jis. Kur nors įsitaisiusios ir apgirtusios iškart pradeda šiurkščiai kalbėti.

— Jūs rusė? — paklausė jis.

— Ne.

Ravikas susimokėjo ir atsistojo norėdamas atsisveikinti. Tą akimirką atsistojo ir moteris. Tylomis ir lyg tai būtų savaime suprantama. Ravikas neryžtingai žvilgtelėjo į ją. Tiek to, pamanė paskui, galėsiu ir lauke atsisveikinti.

Pradėjo lyti. Ravikas sustojo prie durų.

— Kur jūs dabar eisite?

Pats buvo pasiryžęs sukti priešinga kryptimi.

— Nežinau. Kur nors.

— Tai kurgi jūs gyvenate?

Moteris krustelėjo.

— Tenai aš negaliu! Ne! Negaliu! Tik ne tenai!

Jos akys staiga prisipildė laukinės baimės. Susipyko, pamanė Ravikas. Susiginčijo ir išdūmė gatvėn. Rytoj iki pietų viską apgalvos ir grįš atgal.

— Ar nieko nepažįstate, pas ką galėtumėte eiti? Kokios draugės? Iš užeigos galite paskambinti.

— Ne. Nieko.

— Bet juk reikia kur nors pasidėti. Ar turite pinigų išsinuomoti kambariui?

— Taip.

— Tuomet eikite į viešbutį. Visos gatvelės jų pilnos.

Moteris neatsakė.

— Bet juk reikia kur nors pasidėti, — nekantriai pakartojo Ravikas. — Negi stypsosite gatvėje per lietu.

Moteris susibloškė lietpaltį.

— Jūs teisus, — tarė ji tarytum pagaliau pasiryžusi. — Jūs visiškai teisus. Dėkui. Daugiau nebesirūpinkit manim. Kur nors jau pasidėsiu. Dėkui. — Ji ranka susiėmė lietpalčio apykaklę. — Labai ačiū už viską.

Ji pažvelgė į Raviką iš apačios nevilties sklidinomis akimis ir pabandė šyptelėti, bet jai nepavyko. Ir iškart nuėjo per miglotą lietu skubiais begarsiais žingsniais.

Ravikas valandėlę ramiai stovėjo.

— Prakeikimas! — suniurnėjo nusteбęs ir dvejodamas.

Jis nežinojo, kaip čia atsitiko ir kodėl — toji beviltiška šypsena ar žvilgsnis, ar tuščia gatvė, ar naktis — jis tik suprato, kad negalės palikti vienos šitos moters, kuri čia, migloje, staiga pasirodė jam kaip koks pasiklydęs vaikas.

Jis nusekė jai iš paskos.

— Eime, — pratarė nedraugiškai. — Ką nors surasime.

Juodu priėjo Žvaigždės aikštę. Ji plytėjo priešais juos srūvančioje pilkoje migloje, didžiulė ir begalinė. Migla sutirštėjo, ir nebuvo matyti iš aikštės tarytum spinduliai atsišakančių aplinkinių gatvių. Liko tik toji plati aikštė su padrikais blankiais žibintų mėnuliais ir milžinišku akmeniniu arkos skliautu, kuris nyko migloje tarsi parėmęs niūrų dangų ir saugantis po juo vienišą blyškia liepsną ant nežinomojo kareivio kapo, regis, paskutinio žmonijos kapo gūdžioj naktį ir vienvėj.

Jie nudrožė skersai aikštę. Ravikas skubėjo. Buvo pernelyg pavargęs galvoti. Girdėjo šalia minkštai tapsinčią moterį, kuri sekė jam iš paskos tyloomis, panarinusi galvą, susikišusi rankas į lietpalčio kišenes, tarsi svetimos gyvybės liepsnelė — ir staiga šitoj vėlyvoj aikštės nykumoj akimirką ji pasirodė jam artima kaip tik todėl, kad

nieko apie ją nežinojo. Moteris buvo jam svetima, kaip ir jis pats jautėsi svetimas visur, ir tatai kažin kaip keistai juos suartino, kur kas labiau negu daugelio žodžių ir laiko nugludintas įprotis.

Ravikas gyveno mažame viešbutyje Vagramo aveniu už Terno aikštės. Viešbutis buvo itin aptriušęs, nauja tik iškaba virš durų su užrašu „Hotel International“.

Jis paskambino.

— Ar turite laisvą kambarį? — paklausė Ravikas berniuką, kuris atidarė jam duris.

Berniukas apsimiegojęs spoksojo į jį.

— Durininko nėra, — pagaliau išmikčiojo.

— Pats matau. Klausiau tave, ar nebūtų dar vieno laisvo kambario.

Berniukas nesusigaudydamas gūžtelėjo pečiais. Jis matė, kad Ravikas parsivedęs moterį, bet nesuprato, kam užsimanė to antro kambario. Iš patirties žinojo, kad moterų ne tam reikia.

— Madam miega. Ji mane išvarys, jeigu pažadinsiu, — pasakė jis ir pasikasė vieną koją kita.

— Puiku. Tuomet pasižiūrėsime patys.

Ravikas davė berniukui arbatpinigių, paėmė savo kambario raktą ir pirma moters užkopė laiptais. Prieš atrakindamas savąjį, apžiūrėjo gretimo kambario duris. Batų prie jų nebuvo. Jis dukart pasibeldė. Niekas neatsiliepė. Tada atsargiai spustelėjo rankeną. Durys buvo užrakintos.

— Vakar šita skylė dar buvo tuščia, — sumurmėjo Ravikas. — Pabandysime iš kitos pusės. Matyt, šeimininkė užrakino duris baimindamasi, kad neišsilakstytų blakės.

Jis atsirakino savo kambarį.

— Prisėskit valandžiukę, — mostelėjo į raudoną ašutinę sofą. — Aš tuoj grįšiu.

Jis atidarė stiklines duris į siaurą balkoną iš geležinių pinučių, per groteles perlipo į gretimą balkoną ir paklebeno duris. Tos irgi buvo užrakintos. Nusiminęs grįžo atgal.

— Nieko nebus. Aš negaliu parūpinti jums kambario šitame viešbutyje.

Moteris tūnojo sofos kamputyje.

— Ar galiu čia trupučiuką pasėdėti?

Ravikas atidžiai ją nužvelgė. Iš nuovargio moters veidas buvo sukritęs. Matyt, vargiai būtų galėjusi atsistoti.

— Pasilikite čia, — tarė jis.

— Aš tik trupučiuką...

— Galite čia permiegoti. Tai paprasčiausia.

Moteris tarytum negirdėjo. Ji lėtai, kone mechaniškai papurtė galvą.

— Reikėjo mane palikti gatvėje. Dabar, man rodos, dabar aš nebegalėsiu.

— Man irgi taip rodos. Galite čia likti ir miegoti. Taip bus geriausia. O rytoj pažiūrėsim.

Moteris pažvelgė į jį.

— Nenorėčiau jūsų...

— Dieve mano, — pasakė Ravikas. — Jūs tikrai man netrukdot. Ne pirmas kartas, kai čia miega kas nors, kas neišmano kur dėtis naktį. Šitam viešbuty gyvena *réfugiés**. Vos ne kasdien pasitaiko kas nors panašaus. Gulkit į lovą. Aš numigsiu ant sofos, esu pripratęs.

— Ne, ne — aš galiu pasėdėti čia. Tik leiskite čia pasėdėti, ir gana.

— Gerai, kaip norite.

Ravikas nusirengė ir pakabino paltą. Paskui paėmė apklotą bei pagalvę nuo lovos ir pristūmė prie sofos kėdę. Iš vonios atnešė frontinį chalataų ir pasvėrė ant kėdės.

* Pabėgėliai (*franc.*).

— Taip, — pasakė jis, — tiek galiu jums duoti. Jeigu norite, gausite ir pižamą. Ten stalčiuje jų kelios. O dabar nebeįkyrėsiu jums. Eikite į vonią. Aš dar turiu šį tą padaryti.

Moteris papurtė galvą.

Ravikas atsistojo priešais.

— Tačiau lietpaltį nusirengsim, — pasakė jis. — Jis beveik visas šlapias. O kartu duokšenkit ir beretę.

Moteris padavė jam lietpaltį ir beretę. Ravikas padėjo pagalvę į sofos kampą.

— Tai galvai. Kėdė tam, kad miegodama neišgriūtumėt. — Jis pristūmė kėdę prie sofos. — O dabar nusiaukit. Žinoma, šlapi, net varva. Šitaip lengva persišaldyti.

Nuavė jai batus, išėmė iš komodos vilnones puskojines ir apmovė jai kojas.

— Taip, dabar pakenčiama. Sunkiais laikais pravartu paisyti bent trupučio patogumo. Sena kareiviška taisyklė.

— Ačiū,— padėkojo moteris. — Ačiū.

Ravikas įėjo į vonią ir atsuko čiaupus. Vandens čiurkšlė pasiliejo į kriauklę. Jis atpalaidavo kaklaraištį ir abejingai įsistebeilijo į save veidrodyje. Skvarbios, giliai įdubusios akys; siauras, mirtinai išvargęs veidas, jeigu ne akys; pernelyg švelnių apybrėžų lūpos; nuo nosies link burnos einančios raukšlės, o virš dešinės akies nelygus ilgas randas, dingstąs plaukuose.

Jo mintis išvaikė telefono skambutis. „Velniava“. Akimirka buvo viską pamiršęs. Būdavo akimirky, kai jis tarsi visiškai užsimiršdavo. O čia dar toji moteris greta.

— Einu, — šuktelėjo jis.

— Išsigandote? — Jis pakėlė ragelį. — Kas? Taip. Gerai... taip... žinoma, taip... kaip nors... taip. Kur? Gerai, aš tuoj. Karštos, stiprios kavos... taip...

Jis labai atsargiai padėjo ragelį ir valandžiukę susimąstęs pasėdėjo ant sofos atramos.

— Man reikia išeiti, — pratarė paskui. — Skubiai.

Moteris tuoj atsistojo. Ji susverdėjo ir pasirėmė į kėdę.

— Ne, ne, — Raviką akimirką sujaudino toks klusnus nuolankumas. — Likite čia. Pamiegokite. Man reikia išeiti vienai dviem valandoms; nežinau, kiek užtruksiu. Pasilikite čia.

Jis apsirengė paltą. Šmėstelėjo mintis, bet iškart ją pamiršo. Šita neovgs. Ne iš tokių. Anas pernelyg gerai pažinojo. Be to, ne daug ką čia buvo vogti.

Jis jau buvo prie durų, kai moteris paklausė:

— Ar negalėčiau eiti kartu?

— Ne, jokiū būdu. Pasilikite čia. Pasiimkite, jei dar ko reikės. Jei norite, galite gultis į lovą. Konjakas ten. Išsimiegokit...

Jis nususuko.

— Šviesos neišjunkite, — staiga greit prakalbo moteris.

Ravikas paleido durų rankeną.

— Bijote? — paklausė.

Ji linktelėjo.

Ravikas parodė raktą.

— Užsirakinkite, kai aš išeisiu. Ištraukite raktą. Apačioje yra kitas, su kuriuo aš galėsiu įeiti.

Ji papurtė galvą.

— Ne dėl to. Bet prašau palikti degančią šviesą.

— Šit kaip! — Ravikas atidžiai nužvelgė ją. — Šiaip ar taip, nebūčiau jos išjungęs. Tegu dega. Pažįstu tokią savijautą. Pats patyriau.

Prie Akacijų gatvės kampo jam priešais atvažiavo taksi.

— Į Loristono 14, greičiau!

Vairuotojas apsigrėžė ir įsuko į Karno aveniu. Kai važiavo Didžiosios Armijos aveniu, iš dešinės tiesiai šovė mažas dvivietis automobilis. Jis būtų užšokęs ant taksi, jeigu gatvė nebūtų buvusi šlapia ir slidi. Tad stabdomas automobiliukas nuskriejo į gatvės vidurį kaip tik pro taksi radiatorių ir ėmė suktis ratu it karuselė. Tai buvo mažas „Renault“, kuriame sėdėjo akiniuotas vyriškis juoda kieta skrybėle.

Sulig kiekvienu sukiniu akimirką subaltuodavo pasipiktinęs jo veidas. Paskui jis suvaldė automobilį ir sustojo gale gatvės, vedančios Arkos link — milžiniškuose pragaro vartuose žalias vabzdysis, iš kurio išlindęs blyškus kumštis pagrūmojo naktiniam dangui.

Taksi vairuotojas atsigrėžė.

— Ar esate matęs ką nors panašaus?

— Taip, — atsakė Ravikas.

— Bet su šitokia skrybėle. Ir ko jam, su šitokia skrybėle, taip lakstyti naktį?

— Jis teisus. Juk važiavo pagrindine gatve. Kodėl baratės?

— Aišku, jis teisus. Kaip tik todėl ir baruosi.

— O ką būtumėte daręs, jeigu jis nebūtų buvęs teisus?

— Būčiau irgi baręsis.

— Matyt, jūs labai patogiai gyvenate.

— Būčiau kitaip baręsis, — pareiškė vairuotojas ir įsuko į Fošo aveniu. — Šitai nesistebėdamas, suprantat?

— Ne. Važiukite lėčiau per sankryžas.

— Jau pats ketinau sulėtinti greitį. Gatvėje viena prakeikta pliurzė. Bet kam, po teisybei, mane klausinėjate, jeigu nenorite klausyti, ką atsakau?

— Todėl, kad aš pavargęs, — nekantriai atrėžė Ravikas. — Todėl, kad naktis. Ir todėl, kad mes visi esame kibirkštys, nešiojamos nežinomo vėjo. Na, važiuokite greičiau.

— Tada visai kas kita. — Vairuotojas su tam tikra pagarba pabaksnojo sau į kepurę. — Tai aš suprantu.

— Klausykit, — pasakė Ravikas, kuriam kilo įtarimas. — Jūs rusas?

— Ne. Tačiau visko prisiskaitau laukdamas klientų.

Su rusais man šiandien nesiseka, pamanė Ravikas. Jis atlošė galvą. Kavos, galvojo jis. Norėčiau labai karštos juodos kavos. Tikiuosi, jie turi jos pakankamai. Mano rankos turi būti velniškai ramios. Jeigu kitaip nebus įmanoma, Vėberis suleis man vaistų. Tačiau bus gerai. Jis nuleido langą ir lėtai įtraukė drėgno oro.

II

Mažoje operacinėje buvo šviesu kaip dieną. Ji atrodė lyg higieniška mėsinė. Visur pristatyta kibirų su krauju permirkusia vata, primėtyta tvarsčių ir tamponų, iškilminga raudona spalva varžosi su balta. Vėberis sėdėjo priešoperacinėje prie lakuoto plieninio stalo ir rašė, seselė virino instrumentus; vanduo kunkuliavo, šviesa, regis, šnypštė, ir tik kūnas ant stalo gulėjo tarytum visai pats sau — niekas jam neberūpėjo.

Ravikas apsiplė rankas skystu muilu ir pradėjo plautis. Plovėsi kažkaip piktai atkakliai, lyg norėdamas nubrūžinti odą. „Mėšlas! — murmėjo sau panosėje. — Prakeiktas mėšlas.“

Operacinės seselė šlykštėdamasi pasižiūrėjo į jį. Vėberis pakėlė akis.

— Tvardykitės, Eženi! Visi chirurgai keikiasi. Ypač jei kas nesiseka. Turėtumėte jau priprasti.

Sesuo metė saują instrumentų į verdantį vandenį.

— Profesorius Perjė niekada nesikeikdavo, — pareiškė ji įsižeidusi. — Ir vis dėlto išgelbėjo gyvybę daugeliui žmonių.

— Profesorius Perjė operavo smegenis. Subtilių subtiliausia technika, Eženi. O mes mėsinėjam pilvus. Tai visai kas kita. — Vėberis užvertė savo užrašus ir atsistojo. — Jūs gerai padirbėjote, Ravikai. Bet ar įmanoma ką nors padaryti, jeigu jau nagus prikišo šarlatanai.

— Ir vis dėlto — kartais įmanoma.

Ravikas nusišluostė rankas ir užsidegė cigaretę. Patyliukais smerkdama seselė atidarė langą.

— Šaunuolė, Eženi, — pagyrė Vėberis. — Viskas pagal taisykles.

— Aš pareiginga. Ir nepageidaučiau išlėkti į orą.

— Tai puiku, Eženi. Ir ramina.

— Kai kas jokių pareigų neturi. Ir nenori turėti.

— Tai jums, Ravikai! — Vėberis nusijuokė. — Verčiau dumiam iš čia. Rytais Eženi labai agresyvi. Šiaip ar taip, čia nebėra kas veikti.

Ravikas apsižvalgė. Nuvėrė akimis pareigingąją seserį. Toji drąsiai atrėmė jo žvilgsnį. Akiniai metaliniais rėmeliais teikė nuogam jos veidui neįveikiamo ryžto. Ji buvo žmogus, kaip ir Ravikas, bet svetimesnė jam už medį.

— Atleiskit, — tarė jis. — Jūs teisi.

Ant balto stalo gulėjo tai, kas dar prieš kelias valandas buvo viltis, alsavimas, skausmas ir virpčiojanti gyvybė. Dabar liko lik beprasmis lavonas — ir žmogus-automatas, vadinamas seserim Eženi, besididžiuojąs savo amžinu teisumu, apdengė jį paklode ir išvežė pro duris. Tokie gyvena amžinai, galvojo Ravikas, šviesos jos nemėgsta, šitos medinės sielos, todėl šviesa jas aplenkia ir palieka ilgai gyventi.

— Iki pasimatymo, Eženi, — pasakė Vėberis. — Išsimiegokit šiandien.

— Iki pasimatymo, daktare Vėberi. Ačiū, pone daktare.

— Iki pasimatymo, — pasakė Ravikas. — Atleiskite už keiksmus.

— Viso gero, — geležiniu balsu atsiliepė Eženi.

Vėberis vyptelėjo.

— Plieninis charakteris.

Lauke pilkavo rytas. Šiukšliavežės tratėjo gatvėmis. Vėberis pasistatė apykaklę.

— Šlykštus oras! Ar jus pavežti, Ravikai?

— Ne, ačiū. Noriu pasivaikščioti.

— Šitokiu oru? Galiu užsukti pro jus. Man beveik pakeliui.

Ravikas papurtė galvą.

— Ačiū, Vėberis.

Vėberis tiriamai nužvelgė jį.

— Keista, kad jūs vis dar tebesijaudinate, jeigu kas nors neatsigauna iš po peilio. Juk jau penkiolika metų pjaustote, ir mirtis jums ne naujiena.

— Taip, man ne naujiena. O aš ir nesijaudinu.

Plačiau ir kūningas Vėberis stovėjo priešais Raviką. Didelis apvalus veidas švytėjo lyg normandiškas obuolys. Juodi trumpi ūseliai blizgėjo nuo lietaus. Prie šaligatvio stovėjo irgi blizgąs „Buick“. Juo Vėberis tuoj pat ramiai riedės namo — į rožinį lėlių namelį priemiestyje su švaria blizgančia moterimi jame ir dviem švariais blizgančiais vaikais, į švarią blizgančią butį. Ir kaip jam paaiškinsi apie kvapą užgniaužiančią įtampą, kai peilis pridedamas pirmajam pjūviui, kai siauras raudonas kraujo pėdsakas nuseka lengvą spustelėjimą, kai kūnas po adatomis ir spaustukais atsiveria kaip klostyta užuolaida, kai atidengiami organai, niekad anksčiau neregėję šviesos, kai it medžiotojas džiunglėse imi sėlinti pėdsakais ir staiga tarp suniokotų audinių, auglių, patinimų, įplėšų akis į akį susiduri su ja, didžiąja plėšrūne mirtimi, — kaip pavaizduoti tą kovą, kur negali pasinaudoti niekuo kitu, tik plona geležte, adata ir be galo tvirta ranka, — kaip jam paaiškinsi, ką jausti, kai paskui visą tą alinamą, didžiausios atidos kupiną įtampą staiga sutrikdo ligonio kraują aptemdęs šešėlis, didinga patyčia, kuri, regis, atbukina peilį, suminkština adatą ir apsunkina ranką, ir kai neregima, mįslinga, pulsuojanti gyvybė staiga nuplevėna iš po bejėgių tavo rankų ir suyra, įtraukta vaiduokliško juodo sūkuriu, kurio neįmanoma nei pavyti, nei nuginti; kai veidas, ką tik dar alsavęs, buvęs „aš“ ir turėjęs vardą, tampa bevarde nejudria kauke, — kaip galėtum paaiškinti tą beprasmį maištingą bejėgiškumą, — ir ar reikia aiškinti? Ravikas vėl užsidegė cigaretę.

— Jai buvo dvidešimt vieneri, — pasakė jis.

Vėberis nosine nusišluostė nuo ūsų blizgančius lašus.

— Jūs dirbote puikiai. Aš taip nesugebėčiau. O kad nepataisėte, ką prikaulino koks šundaktaris, ne jūsų kaltė. Kas iš mūsų liktų, jeigu kitaip galvotume?

— Taip, — sutiko Ravikas. — Kas liktų? Vėberis įsikišo nosinę.

— Po visų savo išgyvenimų vis dėlto turėtumėte būti pasiutiškai užsigrūdinęs.

Ravikas žvilgtelėjo į jį truputį ironiškai.

— Užsigrūdinti neįmanoma. Tik galima prie daug ko priprasti.

— Aš tai ir turėjau galvoje.

— Taip, bet prie kai ko ir ne. Tačiau nustatyti sunku. Manym, kad čia kava. Gal iš tiesų kava mane šitaip suaudrino. O mums atrodo, kad susijaudinom.

— Kava buvo gera, ar ne?

— Labai.

— Kavą virti aš moku. Nujaučiau, kad jums jos reikės, todėl viriau pats. Visai kas kita nei tas juodas birzgalas, kurį paprastai gamina Eženi, ar ne taip?

— Nėra ko nė lyginti. Jūs tikras meistras.

Vėberis įlipo į automobilį. Paleido variklį ir išsilenkė pro langą.

— O gal vis dėlto jus pamėtėti? Jūs tikriausiai velniškai pavargot.

Atrodo kaip ruonis, pamanė Ravikas abejingai. Kaip sveikas ruonis. Bet kas čia dabar vėl? Ir kokių tik minčių nešauna į galvą? Vėl šitas susidvejinęs mąstymas?

— Aš nepavargęs, — tarė jis. — Kava prablaiwė. Saldžių sapnų, Vėberii.

Vėberis nusijuokė. Po juodais ūsais sublizgo dantys.

— Aš nebegulsiu. Eisiu pasikapstyti darže. Sodinti tulpių ir narcizų.

Tulpių ir narcizų, pamanė Ravikas. Apskritutėse lysvėse su švariais žvyruotais takeliais. Tulpės ir narcizai — persikų ir aukso spalvos pavasario vėtra.

— Iki pasimatymo, Vėberi, — pasakė jis. — Jūs tikriausiai visa kuo pasirūpinsit.

— Žinoma. Vakare jums dar paskambinsiu. Deja, honoraras menkas. Neverta nė minėti. Mergina buvo vargšė ir, rodos, nė giminių neturėjo. Mes dar patikrinsime.

Ravikas atsainiai numojo ranka.

— Ji perdavė Eženi šimtą frankų. Greičiausiai tai visi jos pinigai. Vadinasi, dvidešimt penki jums.

— Gerai, gerai, — nekantriai pasakė Ravikas. — Iki pasimatymo, Vėberi.

— Iki pasimatymo. Ligi aštuntos ryto.

Ravikas lėtai žingsniavo Loristono gatve. Jeigu būtų vasara, atsisėstų kur nors ant suolo Bulonės miške ryto saulėkaitoje ir spoksojų nemąstydamas į vandenį ir žalią mišką, kol atlėgtų įtampa. Tada važiuotų į viešbutį ir gultųsi miegoti.

Jis įėjo į užkandinę prie Buasjero gatvės kampo. Prie bufeto stovėjo keletas darbininkų ir sunkvežimių vairuotojų. Jie gėrė karštą juodą kavą, mirkydami į ją bandeles. Ravikas valandėlę juos stebėjo. Tai patikimas, neįmantrus gyvenimas, įnirtinga kova dėl būvio, alinantis darbas, nuovargis vakare, valgis, moteris ir slogus miegas be sapnų.

— Vieną vyšninės, — paprašė jis.

Mirusi mergina ant dešinės kojos nešiojo ploną pigią grandinėlę iš aukso pakaitalo — viena iš tų kvailysčių, kurios daromos, kai esi jaunas, sentimentalus ir neturi skonio. Grandinėlė su plokštele ir įrašu „Toujours Charles“* sulituota taip, kad negalėtum nuimti nuo kojos, grandinėlė, pasakojanti apie saulėtas dienas miške Senos pakrantėje, apie neprotingą įsimylėjimą jaunystėje, apie nedidelę juvelyrinę krautuvėlę kažin kur Neji, apie rugsėjo naktis pastogės

* Amžinai tavo Šarlis (*franc.*).

kambarėlyje — staiga pradingsta mėnesinės, ateina lūkestis, baimė — *toujours Charles* prasmego lyg skradžiai žemės, draugužė, žinanti adresą, akušerė, stalas su klijuote, aštrus skausmas ir kraujas, kraujas, sutrikęs senės veidas, rankos, greit įstumiančios į taksi, kad tik atsikratytų, toji kančia, kai lindėjai savo kambarėlyje, ir pagaliau greitoji pagalba, ligoninė, paskutinis šimto frankų banknotas, suglamžytas karštoje, drėgnoje saujoje, ir... per vėlu.

Pradėjo blerbti radijas. Pagal tango melodiją nosinis balsas sniaukrojo kvailas eiles. Ravikas nutvėrė save dar kartą apgalvojančią operaciją. Jis patikrino kiekvieną rankos judesį. Keliomis valandomis anksčiau gal dar būtų buvusi kokia nors viltis. Vėberis liepė jam paskambinti, bet viešbutyje Raviko nebuvo. Mergina turėjo mirti, nes jis stypsojo ant Almos tilto. Vėberis pats nemokėjo daryti tokių operacijų. Atsitiktinumo beprotybė. Koja su auksine grandinėle, vangiai pasukta į vidų. „Lipk į mano laivę, mėnesienai šviečiant“, — kvarkė tenoras falcetu.

Ravikas susimokėjo ir išėjo. Gatvėje susistabdė taksi:

— Į „Ozyri“.

„Ozyris“ buvo didelis solidus viešnamis su milžinišku egiptietiško stiliaus baru.

— Kaip tik uždarom, — pasakė durininkas. — Nieko nebėra.

— Nieko?

— Tik madam Rolanda. Damos visos išėjusios.

— Gerai.

Nepatenkintas viešbučio durininkas trypčiojo ant grindinio.

— Gal nepaleistumėte taksi? Vėliau taip lengvai nebegausite.

Mes užsidarome.

— Jau man sakėte. Taksi aš kaip nors gausiu.

Ravikas įkišo durininkui pakelį cigarečių į kišenėlę prie krūtinės ir pro siauras dureles šalia drabužinės įėjo į didelę patalpą. Baras buvo tuščias, atrodė kaip paprastai po buržua lėbavimų —

palieto vyno klanai, kelios apverstos kėdės, nuorūkos ant grindų, tabako, saldžių kvėpalų ir prakaito tvaikas.

— Rolanda, — šūktelėjo Ravikas.

Ji stovėjo prie stalo, ant kurio kūpsojo krūva rožinių šilkinų apatinukų.

— Ravikas, — nė kiek nenustebusi pasakė ji. — Taip vėlai. Ko pageidauji? Merginos ar išgerti? Ar ir vieno, ir kito?

— Vodkos. Lenkiškos.

Rolanda atnešė butelį ir taurelę.

— Įsipilk pats. Man dar reikia surūšiuoti ir surašyti skalbinius. Netrukus atvažiuos iš skalbyklos. Jeigu tik ne viską pasižymi, kaip šarkos išvagiliaus. Vairuotojai, supranti? Dovanoja savo merginoms.

Ravikas linktelėjo.

— Paleisk muziką, Rolanda. Garsiai.

— Gerai.

Rolanda įjungė aparatą. Per aukštą tuščią patalpą kaip audra nugriaudėjo timpanai ir mušamieji.

— Ar ne per garsiai, Ravikai?

— Ne.

Per garsiai? Kas per garsu? Tik tylą. Tyla, kurioje sudūžtama kaip beorėje erdvėje.

— Viskas.

Rolanda priėjo prie Raviko staliuko. Ji buvo tvirtai suręsta, giedro veido ir ramių juodų akių. Juoda puritoniška suknia liudijo ją esant ekonomė ir skyrė nuo kone nuogų kekšių.

— Išgerk su manim, Rolanda.

— Gerai.

Ravikas atnešė iš baro taurelę ir pripylė. Rolanda sulaukė butelį, kai taurė buvo artipilnė.

— Gana! Daugiau negeriu.

— Pustuštės taurės man bjaurios. Palik, kiek neišgersi.

— Kodėl? Nedera švaistytis.

Ravikas pakėlė akis. Išvydo patikimą protingą veidą ir nusišypsojo.

— Švaistytis! Sena prancūzų baimė. O kam taupyti? Juk tavęs irgi niekas netaupo.

— Čia verslas. O tai jau kas kita.

Ravikas nusijuokė.

— Tuomet išgerkim už jį! Kas būtų iš pasaulio be verslo moralės! Gauja nusikaltėlių, idealistų ir tinginių.

— Tau reikia merginos, — pasakė Rolanda. — Galiu paskambinti Kiki. Ji labai gera. Dvidešimt vienerių.

— Taip. Irgi dvidešimt vienerių. Šiandien tai ne man.

Ravikas vėl prisipylė sklidiną taurelę.

— Rolanda, o apie ką tu iš tikrųjų galvoji prieš užmigdama?

— Dažniausiai nieko. Būnu pernelyg nuvargusi.

— O jeigu nebūni pernelyg nuvargusi?

— Apie Tūrą.

— Kodėl?

— Ten mano teta turi namą su krautuve. Dukart mokėjau už jį hipotekas. Kai teta numirs, — o jai septyniasdešimt šešeri, — namas bus mano. Ketinu tuomet krautuve paversti kavine. Šviestūs gėlėti apmušalai, kapela iš trijų muzikantų: pianinas, smuikas, violončelė; pačiame gale — baras. Mažiukas ir dailus. Namas gerame kvartale. Manau, už pusdešimto tūkstančio frankų sugebėsiu jį įrengti, užteks net užuolaidoms ir šviestuvams. Pradžiai man dar reikėtų turėti kokius penkis tūkstančius frankų atsargai. Ir, žinoma, nuoma iš antro ir trečio aukšto gyventojų. Apie tai galvoju.

— Tu gimusi Tūre?

— Taip. Bet niekas nežino, kur nuo to laiko dingau. O jeigu verslas seksis, tai niekam ir nerūpės praeitis. Pinigas viską užklosto.

— Ne viską. Bet daug.

Ravikas pajuto, kaip jam ėmė spausti smilkinius, kalba sulėtėjo.

— Atrodo, man jau gana, — tarė jis ir išsiėmė iš kišenės keletą banknotų. — O Tūre tu ištekėsi, Rolanda?

— Ne iškart. Po kelerių metų. Turiu ten draugą.

— Važinėji pas jį?

— Retai. Kartais jis man parašo. Žinoma, kitu adresu. Jis vedęs, bet jo žmona ligoninėje. Džiova. Gydytojai sako, pratrauks daugiausia vienerius, dvejus metus. Tada jis bus laisvas.

Ravikas atsistojo.

— Tepadedu tau Dievas, Rolanda. Tu turi sveiko proto.

Ji maloniai šyptelėjo jam pritardama. Giedras jos veidas nebuvo nė trupučio nuvargęs, o šviežias, tarytum būtų ką tik atsikėlusį. Ji žinojo, ko trokšta. Gyvenimas jai buvo kaip ant delno.

Lauke jau prašvito. Nustojo lyti. Pisuarai lyg šarvuoti bokšteliai stovėjo gatvių kampuose. Durininko nė kvapo, naktis tarytum nušluota, prasidėjo diena, ir skubančių žmonių būriai grūdosi prie metro įėjimų — tarytum prie prarajų, į kurias jie garmėjo aukodamiesi niūriai dievybei.

Moteris pašoko nuo sofos. Ji nesuriko — tik pašoko, vos šūktelėjo slopiu balsu, pasirėmė ant alkūnių ir sustingo.

— Nusiraminkit, nusiraminkit, — pasakė Ravikas. — Tai aš. Tas pats, kuris jus parsivedė prieš kelias valandas.

Moteris su palengvėjimu atsiduso. Ravikas ją matė neaiškiai; elektrinės lemputės šviesa persimaišė su ryto, kuri sruvo pro langą pripildydama kambarį blyškios liguistos prietemos.

— Manau, šitą dabar galime išjungti, — pratarė Ravikas ir pasuko jungiklį.

Jis vėl pajuto minkštą girtumo dunksnojamą smilkiniuose.

— Pusryčiausite? — paklausė jis.

Buvo visai pamiršęs tą moterį, o kai ėmė raktą, manė, kad ji jau išėjusi. Būtų mielai ja atsikratęs. Gerokai išgėrė, jo sąmonės užkulisiai prasiplėtė, džeržgianti laiko grandinė sutrūko, ir drąsiai, nieko nesibaimindami jį apniko atsiminimai ir svajos. Jis troško vienumos.

— Norite kavos? — paklausė jis. — Ji vienintelė čia gera.

Moteris papurtė galvą. Ravikas atidžiau pasižiūrėjo į ją.

— Kas nors atsitiko? Čia kas nors buvo?

— Ne.

— Bet kažkas juk yra! Jūs spoksote į mane kaip į vaiduoklį.

Moteris sukrutino lūpas.

— Tas kvapas, — pasakė ji paskui.

— Kvapas? — nesusigaudydamos pakartojo Ravikas. — Vodka juk be kvapo. Vyšninė ir brendis taip pat. O cigaretės jūs pati rūkot. Ko čia gąsdintis.

— Turiu galvoje ne tai...

— Tai ką, Dieve tu šventas?..

— Tai tas pats, tas pats kvapas...

— Ak tu pone Dieve, matyt, eteris, — pasakė Ravikas atsigodėjęs. — Ar eteris?

Ji linktelėjo.

— Jūs operuota?

— Ne, tai yra...

Ravikas daugiau nebeklausinėjo. Jis atidarė langą.

— Netrukus išsivėdins. Tuo tarpu surūkykite cigarete.

Jis nuėjo į vonią ir atsuko čiaupą. Veidrodyje išvydo savo veidą. Jau stovėjo šitaip prieš kelias valandas. O paskui mirė žmogus. Ir nieko. Kas akimirką miršta tūkstančiai žmonių. Yra statistiniai duomenys. Ir nieko. Tačiau tam vienam mirusiajam tai viskas, ir kur kas svarbiau nei Žemės rutulys, kuris ir toliau sau sukasi.

Ravikas atsisėdo ant vonios krašto ir nusiavė batus. Visuomet tas pat. Daiktai ir nebyli jų prievarta. Trivialumas, išsivadėjęs įprotis, o aplinkui praskriedamos žybčioja žaltvykslės. Žydingis širdies krantas prie meilės vandenų, bet kad ir kas tu būtum — poetas, pusdievis ar idiotas, — kas kelios valandos nulipi iš savo dangaus nusimylėti. Šito neišvengsi! Gamtos ironija! Romantiška vaivorykštė virš liaukų refleksų ir virškinimo garsų. Didžiausios ekstazės or-

ganas, velnio įgeidžiu susietas su išskyrom. Ravikas numetė batus į kampą. Prakeiktas įprotis nusirengti! Ir šito neišvengsi. Tą suvokia tik tas, kas gyvena vienas. Kažkoks pragaištingas nuolankumas,ėdas sielą. Jis dažnai miegodavo su drabužiais, kad tik nepasiduotų tam įpročiui; tačiau taip tik viską atitolindavo. Pabėgti neįmanoma.

Ravikas atsuko dušą. Vėsus vanduo liejosi oda. Jis giliai atsikvėpė ir nusišluostė. Smulkmenos paguodžia. Vanduo, alsavimas, vakaro lietus. Tik vienišas žmogus suvokia ir tokią paguodą. Dėkinga oda. Veržlus kraujas, srovenantis tamsiais kanalais. Guli pievoje. Beržai. Balti debesys vasarą. Jaunystės dangus. Kur dingio širdies nuotyčiai? Juos sumaitojo niūrūs kasdienybės nuotyčiai.

Jis grįžo į kambarį. Moteris kiūtojo sofos kampe, aukštai užsitraukusi apklotą.

— Šalta? — paklausė jis.

Ji papurtė galvą.

— Bijote?

Ji linktelėjo.

— Manęs?

— Ne.

— To, kas lauke?

Ravikas uždarė langą.

— Ačiū, — padėkojo ji.

Jis pažvelgė į pakaušį priešais. Pečius. Į tai, kas alsavo. Tą svetimos gyvybės trupinėli... tačiau gyvybės. Šilumos, o ne stingstančio kūno. Ir ką jau kita galėjai sau duoti nei šiek tiek šilumos? O kas buvo daugiau?

Moteris krustelėjo. Ji drebėjo ir žiūrėjo į Raviką. Jis pajuto, kaip užplūdo banga. Didi lengva vėsa. Įtampa atlėgo. Atsivėrė tolis. Tarytum po nakties svetimoje planetoje grįžo namo. Viskas staiga pasidarė paprasta — rytas, moteris... galvoti nebebuvo apie ką.

— Eikš, — pasakė jis.

Moteris įsistebeilijo į jį.

— Eikš, — pakartojo jis nekantriai.